

Recenzja osiągnięcia naukowego sporządzona w związku z wnioskiem o przyznanie dr hab. Marcinowi Sękowskiemu nagrody Prezesa Rady Ministrów za wysoko ocenione osiągnięcia będące podstawą nadania stopnia doktora habilitowanego

Dr hab. Marcin Sękowski otrzymał stopień naukowy doktora habilitowanego decyzją Rady Naukowej Dyscypliny Psychologia Uniwersytetu Warszawskiego w dniu 19 września 2023 roku. Główne osiągnięcie, będące podstawą przyznania stopnia naukowego, było zatytułowane „Przywiązanie i żałoba: jakość relacji interpersonalnych a przystosowanie po stracie” – cykl publikacji w wysoko punktowanych czasopismach międzynarodowych. Poza wiodącym osiągnięciem, Marcin Sękowski zgłosił cztery dodatkowe osiągnięcia habilitacyjne, także w formie cykli powiązanych tematycznie publikacji.

Doświadczenie straty osoby najbliższej to jedno z najbardziej obciążających zdarzeń w życiu. Taka strata to poważne zagrożenie dla zdrowia psychicznego, to ogromna zmiana w przebiegu życia. O jakości reakcji emocjonalnych i dalszego przebiegu życia po stracie, decyduje poziom „przystosowania się” do tego tragicznego zdarzenia.

Dr hab. Marcin Sękowski w swoich badaniach przyjął założenie, że poziom przystosowania do straty będzie zależał od związków między wskaźnikami jakości relacji interpersonalnych (uogólnione wzorce funkcjonowania interpersonalnego opisane w wymiarach przywiązania i zależności), od jakości relacji ze zmarłą osobą przed jej śmiercią oraz od rodzajów kontynuowania więzi ze zmarłą osobą po jej śmierci (konkretne lub symboliczne). A poziom przystosowania to podstawowy warunek jakości życia osoby, która straciła swojego bliskiego. Pamiętając o powszechności zjawiska straty, ma to ogromne znaczenie dla zdrowia psychicznego i funkcjonowania społecznego bardzo wielu ludzi.

Trzeba podkreślić oryginalny wkład Marcina Sękowskiego w teorię przywiązania i żałoby (znaczenie jakości relacji interpersonalnych, nie uwzględniane w dotychczasowych analizach teoretycznych i badaniach empirycznych) oraz pokazanie złożonych związków między różnymi aspektami jakości relacji interpersonalnych a adaptacją po stracie bliskiej osoby. Ważnym aspektem wkładu w rozwój nauki w tym obszarze było także opracowanie i wstępne walidowanie polskich wersji szeregu skal służących do pomiaru adaptacji do straty lub jakości relacji.

Wszyscy recenzenci przedstawili jednoznaczne pozytywne oceny jakości tego dorobku i wystąpili o przyznanie mu stopnia doktora habilitowanego. W recenzjach podkreślano przede wszystkim:

- oryginalność problematyki przystosowania się do sytuacji śmierci osoby bliskiej;

- społeczną użyteczność tych badań w czasach wzrastającej liczby zachorowań na choroby prowadzące do nieoczekiwanej straty bliskiej osoby;

- doprecyzowanie rodzaju więzi z osobą zmarłą i jej znaczenia w procesie przystosowania się w okresie żałoby; jej wpływu na pozytywne bądź powikłane rozwiązania procesu żałoby;

- dorobek naukowy Marcina Sękowskiego jako rozpoznawalny w obszarze dyscypliny, zwłaszcza w zakresie tematyki normatywnego i nienormatywnego przeżywania żałoby po zmarłym, postaw wobec śmierci oraz psychospołecznego funkcjonowania osób z myślami i zachowaniami samobójczymi;

- zdolności do nawiązywania współpracy z wieloma ośrodkami uniwersyteckimi i badawczymi w Polsce i za granicą.

Lektura publikacji dr hab. Marcina Sękowskiego potwierdza opinie znakomitych recenzentów w przewodzie habilitacyjnym.

Narasta liczba osób cierpiących na depresję, osób z myślami samobójczymi, osób mających trudności z przystosowaniem się do zmieniających się warunków życia. Badania dr hab. Marcina Sękowskiego poszukiwanie sposobów zapobiegania takim doświadczeniom psychicznym i społecznym. Wyniki tych badań przekonująco pokazują, że ze wskaźnikami dobrej lub słabej adaptacji po stracie bliskiej osoby wiążą się różne aspekty funkcjonowania w sferze relacji (uogólnione wzorce relacji, jakość związku z utraconą osobą).

Po pierwsze, Marcin Sękowski opracował model konkretnej i symbolicznej kontynuacji przywiązania do utraconej osoby. Model ten poszerza rozumienie struktury i funkcji kontynuowania więzi ze zmarłą osobą, pokazując jakie znaczenie ma dla zdrowia psychicznego różnicowanie między konkretną a symboliczną więzią z osobą zmarłą i jakie znaczenie praktyczne ma to dla sposobów pomagania osobom kontynuującym nieadaptacyjne więzi z osobą zmarłą.

Po drugie, opracował model zależności między indywidualnymi właściwościami takimi jak właściwości przywiązania, a zwłaszcza zdezorganizowane przywiązanie w dorosłości, mogą być powiązane z zespołem żałoby przedłużonej.

Innym ważnym osiągnięciem jest poszukiwanie zrozumienia związków między uogólnioną zależnością interpersonalną a żałobą patologiczną oraz odkrycie efektu interakcji objawów depresji i przedłużonej żałoby na myśli samobójcze.

Cztery dodatkowe osiągnięcia habilitacyjne Marcina Sękowskiego także stanowią wkład w dyscyplinę naukową psychologia, poszerzając rozumienie takich zagadnień jak: uwarunkowania myśli i zachowań samobójczych u młodzieży i młodych dorosłych; specyfika

postawy wobec śmierci w różnych okresach życia człowieka; uwarunkowania radzenia sobie z różnymi obciążeniami związanymi z pandemią COVID-19; czynniki związane z objawami psychopatologicznymi u osób uzależnionych od alkoholu.

Na dzień sporządzenia recenzji, według Google Scholar, Marcin Sękowski był cytowany 709 razy (H-indeks = 14). Zgodnie z bazą Web of Science cytowano go 271 razy (H-indeks = 8). Z kolei, według bazy Scopus, bez uwzględnienia autocytowań był cytowany 236 razy (H-indeks = 7).

Podsumowując, osiągnięcia habilitacyjne i dorobek naukowy doktora habilitowanego Marcina Sękowskiego spełniają kryteria wymagane do przyznania mu nagrody Prezesa Rady Ministrów za wysoko ocenione osiągnięcia naukowe będące podstawą nadania stopnia doktora habilitowanego ponieważ:

1. Jego dorobek naukowy jest oryginalnym wkładem w rozwój dyscypliny naukowej psychologii, pokazując znaczenie i uwarunkowania przedłużonej żałoby, tak często doświadczanej w przebiegu życia i opisując sposoby pomocy osobom doświadczającym takiej żałoby.
2. Omawiane badania prowadzone były we współpracy z badaczami z innych ośrodków badawczych (5 z 6 publikacji w znakomitych czasopismach naukowych to współautorstwo z zagranicznymi badaczami).
3. Wszystkie recenzje w przewodzie habilitacyjnym były pozytywne.
4. Wyniki badań są nowością w naukach psychologicznych.
5. Mają ogromne znaczenie dla doskonalenia form pomocy osobom doświadczającym przedłużonej żałoby i związanych z tym myśli samobójczych.
6. Dodatkowe osiągnięcia habilitacyjne także stanowią wkład w dyscyplinę naukową psychologia.
7. Jego dorobek naukowy jest rozpoznawalny w obrębie psychologii, zwłaszcza w zakresie badań nad żałobą i przywiązaniem, a także nad myślami i zachowaniami samobójczymi oraz postawą wobec śmierci.

Prof. dr hab. Jan Czesław Czabała

Warszawa, 29 lutego 2024